



Јавно предузеће
„Палић-Лудаш“



ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА ПРЕДЕЛОМ ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА“ ЗА 2021. ГОДИНУ



Палић, новембар 2020. године

I УВОД

Основ за израду овог програма је Уредба о заштити предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“ („Службени гласник РС“ бр. 127/2003, 113/2004), а у складу са Законом о заштити природе, члан 54. и нацртом Плана управљања заштићеним подручјем Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“ за период 2021 – 2030 (Предлог Плана управљања је након јавног увида достављен Покрајинском секретаријату за пољопривреду, водопривреду и шумарство – Сектору за водопривреду – Одељењу за водопривреду ради издавања Водне сагласности (Захтев за издавање водне сагласности за планске документе) – Решење о условима заштите природе за израду Плана управљања ПИО „Суботичка пешчара“ за период 2021 – 2030 године Покрајинског завода за заштиту природе број 03-1172/2 од 01.06.2020. године), као и Решење о условима заштите природе за израду Годишњег програма управљања заштићеним подручјем Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“ за 2020. годину (Решење број: 03-2696/2 од 29.10.2020. године).

II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Главни циљеви и задаци оквирно су одређени нацртом Плана управљања заштићеним подручјем Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“ за период 2021 – 2030 (документ је у процедури давања сагласности Министарства заштите животне средине – Решење о условима заштите природе за израду Плана управљања ПИО „Суботичка пешчара“ за период 2021 – 2030 године Покрајинског завода за заштиту природе број 03-1172/2 од 01.06.2020. године) и према до сада реализованим активностима датим у Извештајима о остварењу програма управљања ПИО „Суботичка пешчара“ претходних година почев од 2011. године.

- Континуирано развијање и унапређивање чуварске службе, базе података и презентације заштићеног подручја.
Наставак развоја и унапређења рада службе кроз додатну едукацију чувара од стране стручне службе (чувари поседују потврду о положеном стручном испиту, у складу са Правилником о полагању стручног испита за чувара заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014). Наставак развијања базе података у функцији управљања, коришћења и праћења стања. Развијање даљих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко – и етно – туристичких садржаја у циљу развоја одрживог коришћења и суфинансирања заштите природе уз даље уређивање Визиторског центра „Лудаш“, као централног места за посетиоце за сва заштићена подручја којима управљамо.
- Спровођење приоритетних мера активне заштите природе (сузбијање инвазивних врста – *Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Asclepias syriaca*, *Celtis occidentalis*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Gleditsia triacanthos*, *Robinia pseudoacacia* и заастања чистина) кроз наставак досадашњих пројеката ревитализације и реинтродукције – локалитет *Крчевине*, долина *Киреша*, хранилиште за грабљивице), кроз рад чуварске и стручне службе; мере активне заштите угрожених врста - птице - орао белорепан (*Haliaeetus albicilla*), црна рода (*Ciconia nigra*), еја ливадарка (*Circus pygargus*), мишар (*Buteo buteo*), гавран (*Corvus cornix*), орао крсташ (*Aquila heliaca*), црни орао (*Aquila clanga*), модроврана (*Coracias garrulus*), слепо куче (*Nannospalax leucodon*), пешчарска перуника (*Iris humilis*), шафрањика (*Bulbocodium versicolor*), мала саса (*Pulsatilla nigricans ssp. nigricans*) мочварни мравник (*Phengaris teleius*), кроз рад чуварске и стручне службе и кроз сарадњу на пројектима са Покрајинским заводом за заштиту природе, Удружењем љубитеља природе „*Riparia*”, научноистраживачким институцијама и установама, као и појединим истраживачима).
- Наставак сарадње са Покрајинским заводом за заштиту природе у овиру пројекта „Ревитализација уништених и деградираних природних вредности на Суботичко – Хоргошкој пешчари“ и то на пројекту „Праћење стања популација строго заштићених врста – станишта за потенцијалну реинтродукцију врсте *Spermophilus citellus* (текуница)“ – транслокација



јединки текуница са катастарских парцела у атару села Чантавир (ван заштићеног подручја) на простор ПИО „Суботичка пешчара“

- Наставак и проширење пројекта ревитализације кроз рад на ревитализацији пашњака (претварање ораница у пашњаке), уз валоризацију редовним кошењем или испашом – стимулација традиционалних видова коришћења (парцеле у I и II степену заштите).
- Континуирани рад на усклађивању начина газдовања шумама са циљем да приоритет газдовања постане очување природних вредности шуме, осталих станишта и екосистема кроз сарадњу са корисником шума – ЛП „Војводинашуме“ на спровођењу услова заштите природе у активностима коришћења и гајења шума.
- Смањивање директног антропогеног притиска (појачана контрола кретања и активности у заштићеном подручју у I и II степену на локалитетима *Јасеновачка шума* и *Тресетиште*) кроз појачан стални надзор чуварске службе и одржавање ознака о забрани приступа, а у оквиру рада чуварске службе.
- Наставак едукације локалног становништва и корисника заштићеног подручја о значају очувања природних вредности, кроз организовање активности на кошењу и крчењу чистина.

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

A. 1.1. Чување

Чување и надзор у заштићеном подручју Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“ се у континуитету спроводи у циљу превентивне заштите природних вредности и њихових станишта. Активности спроводе четири чувара који су организована у јединствену чуварску службу управљача (свим чуварима је у службеној легитимацији, у рубрици „напомена“ наведено да су чувари и у ПИО „Суботичка пешчара“).

Чуварска служба управљача сарађује са осталим корисницима простора и у координацији је са њиховим чуварским службама:

- Јавно предузеће „Војводинашуме“, Шумско газдинство Сомбор, Шумска управа Суботица (6 извршилаца лугара и ловочувара)

Чувари заштићеног подручја надгледају спровођење режима заштите (контролишу на терену забрану приступа локалитетима у првом степену заштите, контролишу промену намене на парцелама – нпр. преоравање ливада, спречавају краје заштићених врста биљака и животиња, криволов и крађу дрвета у сарадњи са Шумском управом, а у складу са чланом 110. Закона о заштити природе), намену и коришћење површина од стране свих корисника простора, као и посетилаца са акцентом на надзор поштовања услова заштите природе. Чувари ће кроз теренски дневник и даље да извештавају о свим променама, као и о предузетим радњама (прекид или забрана радова, налог за довођење у претходно (првобитно) стање, комуникација са корисницима). Стручна служба и даље прати стање, подноси пријаве инспекцији, или судији за прекршаје и координира праћење поштовања услова заштите природе. И током 2020. године ће се наставити даља стандардизација ових послова.

Чувари на заштићеном подручју Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“ – су **Ото Секереш** – има Једиствени регистарски број чувара 0011 (број уверења и датум издавања уверења: 152-02-305/2015-17 од 06.07.2015.) и **Саша Вујић** – Једиствени регистарски број чувара 0324 (број уверења и датум издавања уверења: 152-02-93/2016-17 од 08.03.2016.). Чувари имају израђене службене легитимације чувара заштићеног подручја у складу са Правилником о обрасцу службене легитимације чувара заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014 и 97/2015). Чувари поседују службену одећу и обућу, са одговарајућим обележјима, у складу са





Правилником о службеној одећи чувара заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014 и 93/2015). Нова одећа – униформа у складу са Правилником о службеној одећи, односно униформи чувара у националним парковима и заштићеним подручјима („Службени гласник Републике Србије“ број 105/2020) је у фази израде и требало би да буде израђена до краја 2020. године.

- Средства су намењена за бруто зараде чувара и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	1.440.000,00
Буџет јединице локалне самоуправе	223.624,00
Сопствени приходи од обављања делатности	242.995,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	213.384,00
Укупно	2.120.003,00

- Средства су намењена за остале трошкове чуварске службе (гориво, регистрације аута, камашне, ранац, торбица за ногу, GoPro камера, чеона лампа, швајцарски нож и футрола, двоглед) и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	250.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	191.645,00
Укупно	441.645,00

Планирано је да у току 2021. године, стручна служба управљача континуирано ради на пословима управљања заштићеним подручјем кроз: израду Програма управљања за 2022. годину, извештаја о остваривању програма управљања за 2021. годину, израду пројекта мера активне заштите природе (Крчевине, Хранилиште, ревитализација станишта) и програма динамике активности на управљању популацијама строго заштићених врста (шафрањика, слепо куче), као и на програму реинтродукције врсте текуница – *Spermophilus citellus*, односно, транслокације са катастарских парцела у атару села Чантавир (ван заштићеног подручја) на простор ПИО „Суботичка пешчара“.

- Средства су намењена за бруто зараде осталог особља запосленог код управљача и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	80.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	486.588,00
Буџет јединице локалне самоуправе	991.800,00
Укупно	1.558.388,00

1.2. Одржавање

Управљање отпадом

И током 2021. године су планиране уобичајене активности на одржавању реда и чистоће на одређеним локацијама: код „Тресетишта“ (дванедельном динамиком), код „Мајдана“ (недељном динамиком) и превоз смећа до сабирног центра који је лоциран на Палићу и где га даље преузима надлежна комунална служба. Ове активности (организовање, сакупљање и одношење) реализује чуварска служба током редовних обиласака терена и повремено, кроз организоване активности са другим запосленим у предузећу, локалним становништвом и удружењем планинара и љубитеља природе. Будући да се ово заштићено подручје граничи са Републиком Мађарском, тачније,





Европском унијом и током 2020. године је евидентирана појава великог броја миграната. Континуирано присуство енормног броја људи на терену, гажење и одлагање отпада је изазвало велику штету на стаништима строго заштићених и заштићених врста (одложене огромне количине смећа, угажен терен). Штета се санира у континуитету и активности ће бити настављене и у 2021. години.

- Средства су намењена за трошкове сакупљања и одвожења отпада и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	240.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	60.000,00
Укупно	300.000,00

Одржавање постојећег мобилијара

И током 2021. године је планирана поправка (замена носача, лакирање, фарбање) едукативних табли, канти и осматрачница дуж едукативних стаза. То је континуална активности управљача, будући да се мобилијар уништава и пропада током година и да се едукативне и инфо – табле уништавају недељном динамиком и чешће.

- Средства су намењена за трошкове набавке дрвног материјала и другог материјала за одржавање постојећег мобилијара (лак, фарба, ексери, шрафови, метални делови) и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Сопствени приходи од обављања делатности	65.000,00
Укупно	65.000,00

1.3. Обележавање

Обележавање је континуирана активност коју управљач реализује по важећим прописима, у складу са Правилником о начину обележавања заштићених природних добара („Службени гласник Републике Србије”, број 30/92, 24/94 и 17/96). Током 2021. године се планира обнављање уништених ознака граница и табли на улазним тачкама у ПИО „Суботичка пешчара“, као и обнова табли забране приступа на деловима заштићеног подручја са режимом заштите првог степена (које се стално оштећују или уклањају). Планирана је израда и постављање едукативних – информативних табли дуж пешачке стазе у овом заштићеном подручју. Предвиђене су две табле већих димензија – на почетку и на крају стазе, као и 10 мањих табли, дуж стазе. Текстови и садржај табли су у изради, за 2021. годину је планирана финализација, штампа, израда и постављање, у случају да се за то стекну услови, с обзиром на мигрантску кризу и на стално уништавање едукативних табли и кориштење истих као алат, за потребе копања и облагања илегалних тунела између Републике Србије и Републике Мађарске.

- Средства су предвиђена за обнову граница заштићеног подручја (60 багремових стубова) и за поправку и обнову 16 табли за обележавање заштићеног подручја и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	235.840,00
Сопствени приходи од обављања делатности	71.200,00
Укупно	307.040,00

Рад на развијању базе података (катастар, ГИС и др.)





Наставак развијања базе података – активност која се односи на спровођење режима и мера заштите и унапређивања кроз рад на интерактивној бази података за сва заштићена подручја којима управља ЈП „Палић-Лудаш“. И током 2021. године акценат ће бити стављен на унос и обраду података који се односе на станишта строго заштићених и заштићених врста; површине под инвазивним врстама, као и упоредну анализу података који се односе на дугогодишње пројекте. Будући да је идеја да сваки пројекат добије свог координатора у стручној и чуварској служби заживела, систематично ће се и даље радити на сакупљању свих података и спровођењу упоредних истраживања у односу на успешност реализације пројекта. На тај начин ће се видети тренд, тачније, колико су ефикасне активности на мерама активне заштите природе (станишта и таксона). С обзиром да је управљач сада технички добро опремљен (Trimble Geo 7 GPS са антеном, Trimble TDC 100 ручни GPS, Garmin ручни GPS и чланови чуварске и стручне службе су похађали обуку за рад у одговарајућим програмима (QGIS бесплатан савремени GIS програм), током 2021. године се планира наставак интензивног рада на обиласку терена, картирању, уносу података у базу и обради наведених података.

Поред овога, управљач ће наставити развој географског информационог система (ГИС) као до сада, кроз своје пројекте.

- Средства су намењена за годишњу накнаду за коришћење АГРОС сервиса (Trimble Pivot Platform софтвера) за креирање корекција (GPS/GLONASS) током мерења са GPS апаратом Trimble Geo 7 (до центиметарске тачности) и набавку софтвера GRIDER за трансформацију координата и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	35.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	9.000,00
Укупно	44.000,00

2. Приоритетне мере и активности на управљању културно – историјским вредностима

- Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица води податке о непокретним културним добрима и евидентираним добрима на подручју и прописао је мере за њихову заштиту. Према сазнањима Управљача, током 2021. године Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица и даље планира активности на извођењу археолошког рекогносцирања терена на подручју Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

3. Управљање природним ресурсима

1) Мониторинг – праћење стања

И наредне, 2021. године ће се наставити сарадња са Националним парком „Кишкуншаг“ из Мађарске на развијању унiformног система мониторинга, кроз појачано праћење стања таксона који се у Мађарској налазе на листи Natura 2000 врста. Као и на другим заштићеним подручјима којима управљамо, досадашњим активностима су утврђене значајне врсте које се налазе са обе стране границе, а направљен је и план и динамика праћења популација наведених врста. У Србији још увек не постоји јединствена листа Natura 2000 врста (у изради је), али ми очекујемо да ће велики број





врста које смо дефинисали ући на будућу листу. Наша предложена листа за мониторинг представља списак од 7 биљних врста, 2 врсте инсекта, 1 представник риба, 4 водоземца, 1 врста гмизавца, 51 таксона птица и 11 таксона сисара, све је у складу и са *Правилником о проглашењу и заштити строгог заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива*. Врсте које су у континуитету праћене протеклих година су обухваћене наведеном листом.

Пбр.	Назив	Народни назив (српски)	Народни назив (мађарски)	IUCN
1	<i>Centaurea sadleriana</i>	зечина, козја брада, Седлеров различак	sedler imola	
2	<i>Astragalus dasyanthus</i>	вунести козинац	gyapjas csűdfű	
3	<i>Cirsium brachycephalum</i>	краткоглавичаста паламида	kisfészkű aszat	Least Concern - LC
4	<i>Colchicum arenarium</i>	мразовац пешчарски	homoki kikerics	Least Concern - LC
5	<i>Dianthus diutinus</i>	пешчарски каранфил	tartós szegfű	Endangered B1 - EN
6	<i>Iris arenaria</i>	пешчарска перуника	homoki nőszírom	
7	<i>Plantago schwarzenbergiana</i>	Шварценбергова боквица	erdélyi útifű	
Insecta				
1	<i>Lycaena dispar rutila</i>		nagy tűzlepke	
2	<i>Maculinea (Phengaris) teleius</i>	мочварни мравник	vérfű-hangyaboglárka	Near Threatened - NT
Ihtiofauna				
1	<i>Misgurnus fossilis</i>	чиков	réti csík	Least Concern - LC
Batrachofauna				
1	<i>Hyla arborea</i>	гаталинка	zöld levelibéka	Least Concern - LC
2	<i>Pelobates fuscus</i>	жаба чешњача	barna ásóbéka	Least Concern - LC
3	<i>Rana dalmatina</i>	шумска жаба	erdei béká	Least Concern - LC
4	<i>Triturus dobrogicus</i>	подунавски мрмљак	dunai góte	Near Threatened - NT
Herpetofauna				
1	<i>Emys orbicularis</i>	барска корњача	mocsári teknős	Lower Risk/near threatened - LR/NT
Ornitofauna				
1	<i>Acrocephalus paludicola</i>	источни трстењак	csíkosfejű nádiposzáta	Vulnerable A2c - V
2	<i>Alauda arvensis</i>	польска шева	mezei pacsirta	Least Concern - LC
3	<i>Alcedo atthis</i>	водомар	jégmadár	Least Concern - LC
4	<i>Anas (Spatula) querquedula</i>	гроготовац	böjtő réce	Least Concern - LC
5	<i>Anthus campestris</i>	степска трепетљика	parlagi pityer	Least Concern - LC
6	<i>Ardea purpurea</i>	сјрвена чапља	vörös gém	Least Concern - LC
7	<i>Ardeola ralloides</i>	жуга чапља	üstökögém	Least Concern - LC
8	<i>Athene noctua</i>	кукумавка	kuvik	Least Concern - LC
9	<i>Aythya ferina</i>	риђоглава патка	barátréce	Least Concern - LC
10	<i>Aythya nyroca</i>	патка њорка	cigányréce	Near Threatened - NT
11	<i>Botaurus stellaris</i>	водени бик	bölömbika	Least Concern - LC
12	<i>Caprimulgus europaeus</i>	легањ	európai lappantyú	Least Concern - LC
13	<i>Carduelis cannabina</i>	конопљарка	kenderike	Least Concern - LC
14	<i>Chlidonias hybrida</i>	белобрка чигра	fattyúszerkő	Least Concern - LC
15	<i>Chlidonias niger</i>	црна чигра	kormos szerkő	Least Concern - LC
16	<i>Ciconia ciconia</i>	бела рода	fehér gólya	Least Concern - LC
17	<i>Circus aeruginosus</i>	еја мочварица	barna rétihéja	Least Concern - LC



18	<i>Circus pygargus</i>	јеја ливадарка	hamvas rétihéja	Least Concern - LC
19	<i>Coracias garrulus</i>	модроврана – златоврана	európai szalakóta	Near Threatened - NT
20	<i>Coturnix coturnix</i>	препелица	fürj	Least Concern - LC
21	<i>Crex crex</i>	прадавац	haris	Least Concern - LC
22	<i>Falco tinnunculus</i>	ветрушка	vörös vércse	Least Concern - LC
23	<i>Galerida cristata</i>	ћубаста шева	búbospacsirta	Least Concern - LC
24	<i>Gallinago gallinago</i>	барска шљука	sárszalonka	Least Concern - LC
25	<i>Haliaeetus albicilla</i>	белорепан	rétisas	Least Concern - LC
26	<i>Hippolais pallida</i>	сиви волић	halvány geze	Least Concern - LC
27	<i>Hirundo rustica</i>	сеоска ласта	füsti fecske	Least Concern - LC
28	<i>Ixobrychus minutus</i>	чапљица	törpegém	Least Concern - LC
29	<i>Jynx torquilla</i>	вијоглава	nyaktekercs	Least Concern - LC
30	<i>Lanius collurio</i>	руси сврачак	tövisszűró gébics	Least Concern - LC
31	<i>Lanius minor</i>	сиви сврачак	kis örgébics	Least Concern - LC
32	<i>Limosa limosa</i>	муљача	nagy goda	Near Threatened - NT
33	<i>Lullula arborea</i>	шумска шева	erdei pacsirta	Least Concern - LC
34	<i>Merops apiaster</i>	пчеларица	gyurgyalag	Least Concern - LC
35	<i>Miliaria calandra</i>	велика стрнадица	sordély	Least Concern - LC
36	<i>Muscicapa striata</i>	сива муҳарица	szürke légykapó	Least Concern - LC
37	<i>Nycticorax nycticorax</i>	гак	bakcsó	Least Concern - LC
38	<i>Oenanthe oenanthe</i>	обична белогузка	hantmadár	Least Concern - LC
39	<i>Otus scops</i>	ћук	füleskuvik	Least Concern - LC
40	<i>Parus cristatus</i>	ћубаста сеница	búbos cinege	Least Concern - LC
41	<i>Perdix perdix</i>	јаребица	fogoly	Least Concern - LC
42	<i>Pernis apivorus</i>	осичар	darázsölvy	Least Concern - LC
43	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	обична црвенорепка	kerti rozsdafarkú	Least Concern - LC
44	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	шумски звиждак	sisegő füzike	Least Concern - LC
45	<i>Picus viridis</i>	зелена жуна	zöld küllő	Least Concern - LC
46	<i>Riparia riparia</i>	брегуница	partifecske	Least Concern - LC
47	<i>Streptopelia turtur</i>	грлица	vadgerle	Least Concern - LC
48	<i>Tringa totanus</i>	црвеноноги спрудник	piroslábú cankó	Least Concern - LC
49	<i>Tyto alba</i>	кукувија	gyöngybagoly	Least Concern - LC
50	<i>Upupa epops</i>	пупавац	búbos banka	Least Concern - LC
51	<i>Vanellus vanellus</i>	вивак	bíbic	Least Concern - LC
Teriofauna				
1	<i>Apodemus agrarius</i>	пругести миш	pirókegér	Least Concern - LC
2	<i>Cricetus cricetus</i>	хрчак	mezei hörcsög	Least Concern - LC
3	<i>Erinaceus europaeus</i>	јеж	európai sün	Least Concern - LC
4	<i>Felis silvestris</i>	дивља мачка	vadmacska	Least Concern - LC
5	<i>Lutra lutra</i>	видра	európai vidra	Near Threatened - NT
6	<i>Microtus arvalis</i>	волухарица	mezei pocok	Least Concern - LC
7	<i>Muscardinus avellanarius</i>	пух лешникар	mogyorós pele	Least Concern - LC
8	<i>Mustela eversmannii</i>	степски твор	molnárgörény	Least Concern - LC
9	<i>Mustela putorius</i>	мрки твор	közönséges görény	Least Concern - LC
10	<i>Nannospalax leucodon</i>	слепо куче	nyugati földikutya	Data Deficient - DD
11	<i>Plecotus austriacus</i>	љильак	szürke hosszúfűlű-denevér	Least Concern - LC



Планира се и наставак мониторинга станишта строго заштићених врста у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе из Новог Сада. И у ПИО „Суботичка пешчара“ ће се наставити и праћење распострањења неких инвазивних врста биљака (*Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Asclepias syriaca*, *Celtis occidentalis*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Gleditsia triacanthos*, *Robinia pseudoacacia*) – тренд распостирања у односу на спровођење мера активне заштите природе.

Активности на праћењу стања обављају чувари приликом редовних обилазака терена и стручни сарадник у сезонским периодима, у складу са условима заштите природе и извештајима о надзору Покрајинског завода за заштиту природе. Одређене податке о мониторингу, прикупљамо и од истраживача који раде на терену.

Сви прикупљени подаци се уносе у горе поменуту базу. И током ове године се планира уношење локација гнежђења птица, као и популација заштићених врста биљака, животиња и гљива ГПС уређајем.

На хранилишту за птице грабљивице се реализује мониторинг грабљивица недељном динамиком у периоду од октобра до марта месеца. Наведена активност ће бити настављена и током 2021. године. Управљач поседује резултате из периода пре појаве мигрантске кризе и успостављања троструке металне ограде са Мађарском (годишњи подаци од 2013. године у континуитету). И током 2021. године ће се радити анализа присуства грабљивица у периоду пре и након успостављања ограде и појаве већег броја људи и активности у пограничном делу (како миграната, тако и полиције, возила, хеликоптера, дронова).

Управљач ће наставити програм мониторинга инвазивних врста биљака, који се две године реализовао у склопу IPA програма прекогранице сарадње Мађарска – Србија (пројекат окончан 2019. године) и годину дана (2020.) активношћу управљача. С обзиром да је три године у континуитету рађен мониторинг, сакупљени су врло значајни подаци, управљач је одлучио да наредне 2021. године, настави са мониторингом и другим активностима које су се до сада реализовале.

Током 2021. године се планира мониторинг и картирање распострањења водених макрофита. Посебна пажња ће се обратити на инвазивне водене макрофите као што су *Elodea canadensis* (канадска дрезга), *Eichhornia crassipes* (водени зумбул) и *Pistia stratoites* (водени купус), које су већ евидентиране у околним стајаћим водама ван граница овог заштићеног подручја, постоје и наводи да су појединачне јединке виђене и у воденим телима у оквиру заштићеног подручја. Планиран је мониторинг и картирање распострањења на свим воденим телима у овом заштићеном подручју – Тресетиште, Мајдан, канали, ефемерне воде.

2) Реинтродукција и реколонизација

И током 2021. године ће се наставити програм “Активна заштита модровране постављањем гнездилиших дупљи у Војводини”. Овај пројекат се реализује кроз сарадњу са Удружењем љубитеља природе „Riparia“ из Суботице и базира се на постављању дупљи за гнежђење поменуте врсте – модровране – (*Coracias garrulus*). Број гнездећих парова модроврана и на подручју ПИО „Суботичка пешчара“ је значајно повећан у последњих десет година. На основу добијених резултата и постојећег искуства, управљач током године планира да припреми пројекте активне заштите и других заштићених и строго заштићених врста (сива ветрушка, мишар).

Наставиће се активности на Хранилишту за птице грабљивице. Наставиће се у континуитету праћење стања – евидентирање таксона који су примећени и који се хране на предметној локацији; праћење температуре и других физичких параметара. Чувари, који обављају праћење стања у посебне формуларе уносе податке, који се после приклучују заједничкој бази. До сада су



евидентиране све очекиване врсте птица. Храна животињског порекла се износи недељном динамиком. Током 2021. године ће се наставити са хватањем и маркирањем грабљивица вештачим маркерима у боји (прстеновима). И у 2021. години је планиран износ хране на хранилиште до краја марта и, од октобра месеца до краја године. Планирано је континуирано одржавање површине хранилишта (кошење, уклањање животињског отпада), као и одржавање самог објекта.

Током 2021. године је планиран наставак реализације пројекта – *Праћење стања популација строго заштићених врста – станишта за потенцијалну реинтродукцију врсте Spermophilus citellus (текуница)* по програму реинтродукције врсте текуница - *Spermophilus citellus*, односно, транслокације са катастарских парцела у атару села Чантавир (ван заштићеног подручја) на простор ПИО „Суботичка пешчара“

- Средства су намењена за трошкове припреме станишта за боравак текуница (гориво за бушење рупа, постављање ограда – летве и жица, доношење хране) и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	80.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	20.000,00
Укупно	100.000,00

3) Рекултивација

До сада на подручју није било активне рекултивације тршћака у депресијама. Планирано је да се део тршћака у депресијама поједињих делова заштићеног подручја, током зимског периода сече у циљу рекултивације. То је традиционалан начин коришћења трске на овом подручју. Управљач је потраживао решење о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе за Пројекат управљања тршћацима за период 2020 – 2024 година – управљач још увек није добио решење. Стручна служба управљача ће одређивати локације и услове сечења. Чуварска служба ће обављати организацију и надзор ових активности. Активности ће се одвијати према Програму коришћења тршћака, који ће бити усклађен са решењем о условима заштите природе. Чуварска служба ће на терену евидентирати површине које се секу и дефинисаће локације на којима трска може да се депонује (у складу са решењем о условима заштите природе, када се доставе управљачу). На бази информација са терена, стручна служба ће током 2021. године припремати пројекте који се односе на праћење узрочно/последичних веза између повећања површине рекултивисаних (нових/младих) тршћака и заступљености строго заштићених и заштићених врста биљака, животиња и гљива. Будући да до периода изrade овог Годишњег програма управљања, решење покрајинског завода за заштиту природе још није добијено – управљач је тражио мишљење за уклањање јединки овог инвазивног таксона на осетљивим подручјима у режиму заштите I степена. Мишљење је добијено (број: 03-2440/2 од 20.10.2020.) и тренутно је у процедури добијања сагласности/дозволе надлежног министарства за наведену активност.

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Сопствени приходи од обављања делатности	50.000,00
Укупно	50.000,00

4) Ревитализација и мере активне заштите природе

Током 2021. године, као и претходних година, ревитализација ће се одвијати на локалитетима станишта шафрањике, спровођењем мера активне заштите природе крчењем дрвенастог подраста (локалитет *Крчевине*). Планира се наставак активности на припреми нових површина за испашу. Испаша козама и овцама се реализује три године уназад, у складу са решењем о условима заштите





природе Покрајинског завода за заштиту природе (Решење број: 3-1111/2 од 17.06.2016. године), а од 2018. године се реализује и испаша кравама, у складу са решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (Решење број: 03-2394/2 од 03.10.2018. године) и биће настављена и током 2021. године.

Ревитализација ће се наставити и у току 2021. године, конкретно, на местима где је пре више година уклоњен подраст багрема и других инвазивних алохтоних врста дрвећа и где се сукцесивно уклања, по потреби. Стадо оваца и коза одржава поменуте површине и примећује се значајно побољшање у саставу вегетације. Надстрешница ће се поново поставити почетком године, а стадо ће се са локалитета „Мрестилиште“ у оквиру Парка природе „Палић“, превести на одговарајућу површину за испашу.

Јавно Предузеће „Палић – Лудаш“ као управљач 5 заштићених подручја већ више година уназад (од 2004. године) је укључено у програме активне заштите модроврана (*Coracias garrulus*) – строго заштићене врсте птице – у сарадњи са цивилним организацијама (првенствено Удружењем љубитеља природе „Riparia“). Резултати су веома добри и сам програм активне заштите врсте је врло успешан. Популација модровране се на нашим теренима повећала са некадашња четири паре, на преко тридесет парова.

И током 2021. године се планира наставак прикупљања теренских података и припрема за израду програма ревитализације на подручјима запарложених њива, потез у II степену заштите, од локалитета „Хранилиште“ до локалитета „Тресетиште“, на којима се шире инвазивне врсте (циганско перје – дивљи дуван, амброзија, канадска штапика), а које су по природи аутохтоне травнате површине (ливаде на степи, песку). Активности на прикупљању података реализације стручна и чуварска служба управљача.

Наставиће се мере одржавања ливада након дугогодишње ревитализације у I степену, локалитети у долини Киреша уз границу (контролисано кошење и испаша), кроз организацију кошења са локалним становништвом на локалитетима код Крста, испод Јасеновачке шуме и код школе – локалитет јужно од Шпаргле – на стаништима под ревитализацијом. На површинама које су значајно увећане у односу на прошле године и на којима нема испаше, или не постоје заинтересовани корисници, активност кошења и уклањања подаста ће делом реализовати и управљач. За све активности управљач ће исходовати мишљење/решење о условима заштите природе надлежног завода за заштиту природе.

Програм Заштите птица грабљивица у ПИО „Суботичка пешчара“ реализације се кроз активности дохране птица у оквиру Хранилишта за птице грабљивице, у складу са Решењем Министарства пољопривреде шумарства и водопривреде, Управа за ветерину – број: 323-02-01435/2012-05 од 05.10.2012. године. Храњење дивљих животиња – птица грабљивица – започиње сваке године у октобру и траје до краја марта месеца наредне године.

- Средства су намењена за трошкове износа хране на хранилиште за птице грабљивице (трошкови горива, трошкови набавке цакова, најлонских фолија, средстава за дезинфекцију), као и за ангажовање трећег лица за кошење станишта под ревитализацијом (од 60 ха) и износе:

Средства за одржавање стада коза и оваца обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	325.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	325.000,00
Укупно	650.000,00

5) Задаци и активности на заштити и управљању шумама



Највећи део површина „Суботичке пешчаре“ (72.4%) је по намени шумско земљиште чији корисник је ЈП „Војводинашуме“, Шумско газдинство „Сомбор“ из Сомбора а непосредни извршилац је Шумска управа Суботица.

На основу Закона о шумама („Сл. гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 89/15 и 95/18-др.закон) ово подручје налази се у саставу Севернобачког шумског подручја.

Планира се надзор (као део редовног рада чуварске и стручне службе) у шуми (којом газдује Шумско газдинство „Сомбор“, Шумска управа „Суботица“) и колаборативна сарадња на одржавању шумског реда и мира у заштићеном подручју са Шумском управом Суботица. Планира се даље информисање шумарских служби о стаништима заштићених/строго заштићених врста (шафрањика, ибришним каранфилом, мала саса, стежица, мала свећица; гнезда грабљивица и сова) на површинама III степена заштите, како се током радова у шуми не би оштетили примерци и популације (кошење и тањирање пруга и просека, подизање засада са храном за дивљач на чистинама, сеча). Покрајински завод за заштиту природе је Мишљењем број: 03-84/2 од 06.03.2017. године, издатом ЈП „Војводинашуме“ указао на потребу усаглашавања одређених шумских радова са Уредбом о заштити ПИО „Суботичка пешчара“. Како се наводи у поменутом Мишљењу, услад специфичности појаве строго заштићених биљних врста (Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива – „Службени гласник Републике Србије“ број 5/2010), а према надлежностима управљача утврђеним у члану 56, 57 и 68 Закона о заштити природе, пре извођења радова на коришћењу, нези и заштити шума, потребно је „Пројекат газдовања шумама“ доставити стручној служби управљача ради:

- Обележавања станишта строго заштићених врста унутар површина на којима су планирани радови.
- Дефинисања оптималних праваца за извлачење сортимената, узимајући у обзир положај субјединица строго заштићених врста и технолошке могућности извођења радова.
- Изградње и одржавања противпожарних пруга на начин којим се неће уништити највреднија строго заштићених врста.
- Одстрањивања инвазивних биљних врста унутар и у окружењу субјединица строго заштићених врста биљака.

Приоритетне активности управљача и током 2021. године ће бити спречавање деградације шумских и шумостепских станишта планским активностима чији је циљ трајно уништавање популације инвазивних дрвенастих врста (првенствено јединки америчког копривића и киселог дрвета).

Планира се традиционални годишњи састанак са представницима ЈП „Војводинашуме“, како би се размотрели планови корисника за 2021/2022. годину. У случају да корисник шуме, ЈП „Војводинашуме“ планира активности на пошумљавању, управљач ће, свакако и током 2021. године контролисати наведене активности, тачније, решења о условима заштите природе надлежног завода за заштиту природе. Наставиће се добра сарадња чуварске службе управљача и шумара током налажења локација на којима је уочена шумска крађа, или било какво уништавање и деградирање шуме.

Током 2021. године, управљач, у циљу активне заштите пешчарских станишта биљних врста на чистинама унутар шуме, планира да даље обавља одређене активности чишћења и активност организовања сакупљања грања и чишћења подраста на одређеним површинама.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

6) Задаци и активности на заштити и управљању ловном фауном

Заштићено подручје обухвата већи део ловишта „Суботичке шуме“ којим газдује Шумско газдинство „Сомбор“, Шумска управа „Суботица“ на основу годишњих Планова који су у складу са Ловном основом ловишта „Суботичке шуме“ за период од 2018 – 2027. године.

Планира се сарадња чуварске службе са ловочуварском службом корисника шума у надзору подручја.

Корисник ловишта „Суботичке шуме“, ЈП „Војводинашуме“, ШГ „Сомбор“, планира спровођење пројекта отклањања последица мигрантске кризе у овом ловишту и то кроз унапређење стања популација крупне дивљачи (нарочито муфлона и јелена лопатара) у ловишту „Суботичке шуме“, путем спровођења биолошких мера за унапређивање матичних фондова дивљачи. Циљ програма јесте постизање оптималног бројног стања матичних фондова крупне дивљачи, чиме би се допринело одрживом газдовању ловиштем посебне намене „Суботичке шуме“. Посредно би се унапредио развој делатности ловства у ловишту Суботичке шуме. Ову активност корисник ловишта ће спровести по посебно израђеном пројекту на који ће претходно прибавити услове заштите природе.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

7) Задаци и активности на заштити и управљању риболовном фауном

На основу законских обавеза (Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда „Службени гласник РС“, бр. 128/14) ЈП „Палић – Лудаш“ је доставио Покрајинском заводу за заштиту природе на мишљење предлог за утврђивање рибарских подручја у оквиру заштићених подручја којима управља.

У оквиру Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“ евидентиране су следеће водене површине, и предложене као делови будућег рибарског подручја:

- Мајдан песка - „Мајдан“ – II степен заштите,
- Тресетно језеро у I степену заштите,
- Тресетно језеро у II степену заштите,
- Водено окно 1 – I степену заштите,
- Водено окно 2 – делом у I делом у II степену заштите.

Завод је у свом мишљењу (број 03-2157/2 од 26.10.2016.) навело да Водено окно 1 (у I степену заштите), Водено окно 2 (делом у I делом у II степену заштите) и „Мајдан“ не представљају погодна станишта за останак рибљих врста, и да у смислу члана 2, став 1, тачка 28 Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Сл. гласник РС“, бр. 128/14) не могу се сматрати риболовним водама. Имајући у виду горе наведене, а на основу прописаних мера заштите из Уредбе о заштити Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“ („Сл. гласник РС“, бр. 127/03 и 113/04), Покрајински завод за заштиту природе сматра да на оивим воденим стаништима не треба проглававати рибарско подручје.

На основу члана Уредбе у режиму I степена заштите забрањује се коришћење природних богатства и други облици коришћења простора и активности осим научних истраживања и контролисане едукације. Стoga на Тресетном језеру у режиму заштите I степена није могуће прогласити рибарско подручје.

На подручју под режимом заштите II степена члан 5, став 2, тачка 16 Уредбе забрањује приступ посетиоцима, осим под посебним условима (просторно и временски ограничено). Тресетно језеро у II степену заштите представља станиште строго заштићених врста биљака и животиња типичних за тресетно земљиште и барске екосистеме. На подручју овог језера могуће је прогласити рибарско подручје, међутим коришћење тог рибарског подручја треба да иде у правцу заштите аутохтоних врста риба и примена мера за унапређење њихових популација.

На основу свега горе наведеног, ЈП „Палић – Лудаш“ ће и током 2021. године наставити процедуру проглашења рибарског подручја у оквиру ПИО „Суботичка пешчара“ са исходовањем



посебних услова за коришћење Тресетног језера у режиму заштите II степена. Током 2021. године управљач планира анализу састава риболовне фауне водених објеката на овом заштићеном подручју.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

8) Задаци и активности на заштити, развоју и управљању пољопривредним земљиштем

Већи део пољопривредног земљишта је у државном власништву. Део ових површина је издаван у закуп (делови II и III степена заштите). Стручна служба управљача је почетком 2016. године доставила Комисији за израду Програма уређења пољопривредног земљишта града Суботице податке у вези са површинама које се налазе на заштићеном подручју, у циљу изузимања наведене површине из Програма. Градска управа Града Суботице – Служба за пољопривреду и пољопривредно земљиште је доставила податке Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде (дописом број: IV08/II-320-77/2018 од 04.07.2018. године) и затражила да се нађе начин да управљач правно – формално може да постане корисник површина које су у програму лицитације пољопривредног земљишта и то на површинама у режиму II и III степена заштите (пошто је I степен, свакако изузет), на којима се реализују пројекти ревитализације у складу са решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (решење број: 03-3373/2 од 19.01.2018. године). Наведено министарство је доставило допис Градској управи (допис број: 951-01-01859/2018-14 од 11.07.2018. године) у ком наводи да се заштита и развој заштићених подручја спроводи према Програму заштите и развоја наведеног заштићеног подручја, на који сагласност даје Министарство заштите животне средине. С обзиром на горе наведено, управљач у прилогу овог програма и ове године доставља листу катастарских парцела на којима се спроводи ревитализација станишта, која ће бити настављена током 2021. године.

Циљ је очување карактеристика станишта – влажних ливада и фрагмената степске, слатинске, пешчарске вегетације и вегетације отворених пескова. Због распарчености природних станишта негативни утицаји пољопривредног окружења и присуства људи су изузетно јаки. Ширење инвазивних врста и сукцесија екосистема, без контролисаних активности на спровођењу мера активне заштите, води пропадању станишта и врста. На површинама које су предмет ревитализације станишта идентификоване су следеће врсте биљака и животиња: строго заштићена врста: слепо куче (*Nannospalax (leucodon) montanosyrmensis*), шафрањика (*Colchicum bulbocodium*) и станишта и заштита птица грабљивица.

Врсте шафрањика (*Colchicum bulbocodium*) се налазе на листи строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива – Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Сл. гласник РС“, бр. 5/2010), Прилог I – Строго заштићене дивље врсте биљака, животиња и гљива.

Служби за пољопривреду Секретаријата за пољопривреду и заштиту животне средине Града Суботице је предложено изузимање свих катастарских парцела на којима је евидентирано присуство наведених таксона (табела у прилогу: Ревитализација станишта; Управљање популацијом природних реткости – слепо куче (*Nannospalax (leucodon) montanosyrmensis*)), Управљање популацијом природних реткости – шафрањика (*Colchicum bulbocodium*) и Мере активне заштите станишта и заштита птица грабљивица).

Контрола кошења ливада у циљу спровођења режима (кошење после завршетка цветања заштићених и строго заштићених врста биљака, остављање непокошених трака у ширини од једног до десет метара, као прибежиште за фауну) и испаше (број грла по хектару, кретање ван станишта заштићених врста у генеративном периоду) ће се одвијати континуирано. Такође, чуварска служба ће у континуитету радити на контроли спровођења активности по решењима о условима заштите природе (Решење о условима заштите природе за коришћење пољопривредног земљишта на простору еколошки значајних подручја Града Суботице обухваћеног Годишњим програмом заштите,





уређења и коришћења пољопривредног земљишта за 2020. годину – број: 03 – 2505/2 од дана: 08.10.2020. године Покрајинског завода за заштиту природе).

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Буџет јединице локалне самоуправе	500.000,00
Укупно	500.000,00

Пројекат: Ревитализација станишта у заштићеном подручју Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“

Степен заштите	Катастарска општина	Број кат. парцеле	/	ПодброДео	Намена	Класа	Површина (ha)
2	КО Нови Град	25572		део	ШУМА	3	10.3100
2	КО Нови Град	25574		део	ШУМА	3	0.7500
2	КО Нови Град	25576		део	ШУМА	3	12.8800
2	КО Нови Град	25577		део	ШУМА	3	1.5000
2	КО Нови Град	25822	/ 1		ЛИВАДА	5	4.9012
2	КО Нови Град	25832			ЛИВАДА	2	1.6249
2	КО Нови Град	25835			ШУМА	2	2.7147
2	КО Нови Град	25838			ЛИВАДА	2	0.4354
2	КО Нови Град	25839			ЛИВАДА	2	1.4487
2	КО Нови Град	25840			ЛИВАДА	2	0.1394
2	КО Нови Град	25841			ТРСТИК-МОЧВАРА	1	6.8062
2	КО Нови Град	25842			ШУМА	2	1.2862
2	КО Нови Град	25844			ШУМА	2	5.9696
2	КО Нови Град	25845		део	ШУМА	3	1.3500
2	КО Нови Град	25846		део	ШУМА	3	16.5800
2	КО Нови Град	25847		део	ШУМА	3	9.2300
2	КО Нови Град	25852		део	ШУМА	3	7.6333
2	КО Нови Град	25853		део	ШУМА	3	10.3768
2	КО Нови Град	25854		део	ШУМА	3	14.1914
2	КО Нови Град	25859		део	ШУМА	3	5.1600
2	КО Нови Град	25905			ЊИВА	7	1.5571
2	КО Нови Град	25906			ЊИВА	7	3.3276
2	КО Нови Град	25907			ЊИВА	7	0.2663
2	КО Нови Град	25908			ЊИВА	7	0.0888
2	КО Нови Град	25928			ЛИВАДА	4	0.1702
2	КО Нови Град	25929			ЊИВА	7	0.0529
2	КО Нови Град	25930			ЊИВА	7	0.0646
2	КО Нови Град	25931			ЊИВА	7	0.1459
2	КО Нови Град	25935			ЊИВА	7	0.0687
2	КО Нови Град	25936			ЊИВА	7	0.0246
2	КО Нови Град	25937			ЊИВА	7	0.0244
2	КО Нови Град	25938			ЊИВА	7	0.1585
2	КО Нови Град	25939			ЊИВА	7	0.2752
2	КО Нови Град	26047			ЊИВА	7	0.3133





Програм управљања ПРЕДЕО ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА“ за 2020. годину

2	КО Нови Град	26054			ЊИВА	7	5.4411
2	КО Нови Град	26055			ЊИВА	7	1.7395
2	КО Нови Град	26056			ЊИВА	7	3.9171
2	КО Нови Град	26057			ЊИВА	7	2.5897
2	КО Нови Град	26058			ПАШЊАК	6	4.8216
2	КО Нови Град	26059			ШУМА	3	5.4830
2	КО Нови Град	26091			ШУМА	3	4.9563
2	КО Нови Град	26092			ПАШЊАК	6	0.6057
2	КО Нови Град	26093			ПАШЊАК	6	1.8153
2	КО Нови Град	26094			ЛИВАДА	6	0.4117
2	КО Нови Град	26095			ШУМА	4	7.8930
2	КО Нови Град	26098	/ 1		ПАШЊАК	6	9.8433
2	КО Нови Град	26103		део	ШУМА	2	27.7939
2	КО Палић	3121		део	ШУМА	3	0.8700
2	КО Палић	3134		део	ШУМА	2	4.7900
2	КО Палић	3135		део	ШУМА	2	1.4700
2	КО Палић	3136		део	ШУМА	2	1.1700
2	КО Палић	3137		део	ШУМА	2	0.2100
2	КО Палић	3141		део	ШУМА	3	3.8100
2	КО Палић	3142		део	ШУМА	3	0.6000
2	КО Палић	3143		део	ШУМА	3	2.2900
2	КО Палић	3145			ШУМА	3	3.7149
2	КО Палић	3146		део	ШУМА	3	32.5578
2	КО Палић	3147		део	ШУМА	3	19.0880
2	КО Палић	3148		део	ШУМА	3	15.5600
2	КО Палић	3150		део	ШУМА	3	9.8215
2	КО Палић	3151		део	ШУМА	3	3.7600
2	КО Палић	3152			ШУМА	3	13.2185
2	КО Палић	3153		део	ШУМА	3	11.1967
2	КО Палић	3154		део	ШУМА	3	9.7849
2	КО Палић	3155		део	ШУМА	3	1.0700
2	КО Палић	3156		део	ШУМА	3	2.3000
2	КО Палић	3157		део	ШУМА	3	8.3000
2	КО Палић	3158		део	ШУМА	3	9.2200
2	КО Палић	3159		део	ШУМА	2	3.5900
2	КО Палић	3160		део	ШУМА	2	9.0700
2	КО Палић	3168		део	ШУМА	2	4.0100
2	КО Палић	3289			ЊИВА	6	0.7830
2	КО Палић	3359			ПАШЊАК	5	1.6381
2	КО Палић	3364			ЛИВАДА	6	0.7089
2	КО Палић	3365			ЊИВА	8	3.7609
2	КО Палић	3417			ТРСТИК-МОЧВАРА	4	1.5098
2	КО Палић	3419			ТРСТИК-МОЧВАРА	4	0.1752
2	КО Палић	3421			ЊИВА	8	0.1451
2	КО Палић	3428			ЊИВА	6	6.0805
2	КО Палић	3451		део	ПАШЊАК	6	5.5230





Програм управљања ПРЕДЕО ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА“ за 2020. годину

2	КО Палић	3544			ЊИВА	8	0.5755
2	КО Палић	3545			ЊИВА	8	0.1031
2	КО Палић	3546			ЛИВАДА	6	2.0050
2	КО Палић	3549			ЊИВА	6	1.9977
2	КО Палић	3552			ТРСТИК-МОЧВАРА	4	3.2170
2	КО Палић	3553			ЊИВА	8	1.3247
2	КО Палић	3554			ТРСТИК-МОЧВАРА	3	0.2151
2	КО Палић	3555			ЛИВАДА	6	0.1709
2	КО Палић	3556			ЛИВАДА	6	0.8173
2	КО Палић	3557			ТРСТИК-МОЧВАРА	4	3.3217
2	КО Палић	3560	/ 1		ЊИВА	7	0.3150
2	КО Палић	3561	/ 2		ЛИВАДА	6	0.3832
2	КО Stari Grad	26207		део	ЊИВА	7	10.9600
2	КО Стари Град	26209		део	ШУМА	3	25.3400
2	КО Стари Град	26210		део	ШУМА	3	7.0100
2	КО Стари Град	26211		део	ШУМА	2	12.8200
2	КО Стари Град	26213		део	ШУМА	2	12.5436
2	КО Стари Град	26214		део	ШУМА	2	11.8491
2	КО Стари Град	26215		део	ШУМА	2	14.7322
2	КО Стари Град	26217		део	ШУМА	2	1.2600
2	КО Стари Град	26246		део	ШУМА	2	9.3949
2	КО Стари Град	26247			ШУМА	2	9.4815
2	КО Стари Град	26260			ШУМА	3	8.0948
2	КО Стари Град	26261		део	ШУМА	3	0.7500
2	КО Стари Град	26264		део	ШУМА	3	1.3000
2	КО Стари Град	26265		део	ШУМА	2	5.4200
2	КО Стари Град	26266		део	ШУМА	4	1.2500
2	КО Стари Град	26267		део	ШУМА	4	7.0600
2	КО Стари Град	26648	/ 1		ПАШЊАК	5	50.6378
2	КО Стари Град	27276		део	ШУМА	2	1.1700
2	КО Стари Град	27278		део	ШУМА	2	3.7500
					Укупно (ha)		600.2040

Пројекат: Управљање популацијом природних реткости – слепо куче (*Nannospalax (leucodon) montanosyrmensis*) на подручју ПИО „Суботичка пешчара“

Степен заштите	Катастарска општина	Број кат. парцеле	/	Подброж	Део	Намена	Класа	Површина (ha)
2	КО Нови Град	25861				ЊИВА	7	2.5635
2	КО Нови Град	25862				ЊИВА	7	0.0984
2	КО Нови Град	25863				ЊИВА	7	0.7228
2	КО Нови Град	25864				ЊИВА	7	0.7148
2	КО Нови Град	25865				ЊИВА	7	0.6978
2	КО Нови Град	25866				ЊИВА	7	0.7050





Програм управљања ПРЕДЕО ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА“ за 2020. годину

2	КО Нови Град	25867			ЊИВА	7	1.0478
2	КО Нови Град	25868			ЊИВА	7	0.7323
2	КО Нови Град	25869			ЊИВА	7	0.7498
2	КО Нови Град	25870			ЊИВА	7	0.6768
2	КО Нови Град	25871			ЊИВА	8	0.7006
2	КО Нови Град	25872			ЊИВА	7	0.7228
2	КО Нови Град	25873			ЊИВА	7	0.1123
2	КО Нови Град	25874			ЊИВА	7	0.6015
2	КО Нови Град	25876			ЊИВА	7	2.8990
2	КО Нови Град	25877			ЊИВА	7	0.6291
2	КО Нови Град	25878			ЊИВА	7	1.0818
2	КО Нови Град	25879			ЊИВА	7	0.5652
2	КО Нови Град	25880			ЊИВА	7	0.4247
2	КО Нови Град	25881			ЊИВА	7	0.7885
2	КО Нови Град	25882			ЊИВА	7	1.0814
2	КО Нови Град	25883			ЊИВА	7	2.3011
2	КО Нови Град	25884			ЊИВА	7	1.1240
2	КО Нови Град	25885			ЊИВА	7	4.9224
2	КО Нови Град	25886			ЊИВА	7	0.1492
2	КО Нови Град	25887			ЊИВА	7	0.6594
2	КО Нови Град	25888			ЊИВА	7	4.5677
2	КО Нови Град	25889			ЊИВА	7	1.2563
2	КО Нови Град	25890			ЊИВА	7	5.6985
2	КО Нови Град	25891			ЊИВА	7	1.6797
2	КО Нови Град	25892			ЊИВА	7	2.8678
2	КО Нови Град	25893			ЊИВА	7	0.2290
2	КО Нови Град	25895			ЊИВА	7	0.9245
2	КО Нови Град	25896			ЊИВА	6	1.9726
2	КО Нови Град	25896			ЊИВА	8	0.5500
2	КО Нови Град	25897			ЊИВА	7	0.2585
2	КО Нови Град	25898			ЊИВА	7	0.3613
2	КО Нови Град	25899			ЊИВА	7	2.3760
2	КО Нови Град	25900			ЊИВА	7	2.8246
2	КО Нови Град	25901			ЊИВА	4	3.2037
2	КО Нови Град	25902			ЊИВА	7	0.8114
2	КО Нови Град	25903			ЊИВА	7	0.5470
2	КО Нови Град	25970	/	1	ПАШЊАК	5	4.2090
2	КО Нови Град	26050			ЊИВА	7	12.8561
2	КО Палић	3205					
2	КО Палић	3253			ЊИВА	7	1.4366
2	КО Палић	3258			ЊИВА	6	21.1318
2	КО Палић	3261			ЊИВА	7	0.5242
2	КО Палић	3277			ЊИВА	6	20.9931
2	КО Палић	3279			ЛИВАДА	4	1.3340
					Укупно (ha)		120.0854



Пројекат: Управљање популацијом природних реткости – шафранчика (*Colchicum bulbocodium*) на подручју ПИО „Суботичка пешчара“

Степен заштите	Катастарска општина	Број кат. парцеле	/	Подброј	Део	Намена	Класа	Површина (ha)
2	КО Нови Град	25855			део	ШУМА	3	15.3778
2	КО Нови Град	25856			део	ШУМА	3	4.9800
2	КО Нови Град	25857			део	ШУМА	3	19.7400
2	КО Нови Град	25858			део	ШУМА	3	0.1250
2	КО Нови Град	25970	/ 1			ПАШЊАК	5	4.2090
2	КО Палић	3149				ШУМА	3	13.3843
2	КО Палић	3179	/ 1			ПАШЊАК	6	10.5737
2	КО Палић	3180	/ 1			ПАШЊАК	6	10.5937
2	КО Палић	3181	/ 1			ПАШЊАК	6	10.6137
2	КО Палић	3182	/ 1			ПАШЊАК	6	10.6338
2	КО Палић	3183	/ 1			ПАШЊАК	6	10.6738
2	КО Палић	3184	/ 1			ПАШЊАК	6	10.6920
2	КО Палић	3185	/ 1			ПАШЊАК	6	10.6947
2	КО Палић	3186	/ 1			ПАШЊАК	6	10.6019
2	КО Палић	3187	/ 1			ПАШЊАК	6	9.2318
2	КО Палић	3188	/ 1			ПАШЊАК	6	7.4774
2	КО Палић	3189				ПАШЊАК	6	6.8907
2	КО Палић	3358				ПАШЊАК	5	4.4763
2	КО Палић	3404				ПАШЊАК	6	8.8214
2	КО Палић	3449				ПАШЊАК	6	7.2794
Укупно (ha)							187.0704	

Пројекат: Мере активне заштите станишта и заштита птица грабљивица у ПИО „Суботичка пешчара“

Степен заштите	Катастарска општина	Број кат. парцеле	/	Подброј	Део	Намена	Класа	Површина (ha)
2	КО Нови Град	26051				ЊИВА	7	62.8408
Укупно (ha)								62.8408

9) Задаци и активности на заштити, развоју и управљању водама

Уредбом о заштити је ограничено коришћење водног ресурса на подручју ПИО „Суботичка пешчара“, јер се режимима забрањује одвођење или превођење вода водотока Киреша, прокопавање канала и изградња заливних система, извођење радова и активности које би нарушиле геоморфолошке одлике подручја, изградња грађевинских објеката.

Посебне активности у планском периоду су: надзор над усклађеним коришћењем простора ПИО „Суботичка пешчара“, спречавање радова којима се нарушава прописани режим заштите водног ресурса. С обзиром да ни 2020. године није реализовано, за 2021. годину је планирана израда мултидисциплинарне студије која би дефинисала одговарајући водни режим на свим заштићеним



подручјима на територији града Суботице. На бази наведене студије ће управљачу у наредном периоду бити много лакше да дефинише циљеве и мере активне заштите природе, као и да донесе програме управљања трском и воденим стаништима на заштићеном подручју. Пратиће се стање вода у каналској мрежи, нарочито одржавање нивоа вода у зимском и летњем периоду у комуникацији и развијању сарадње управљања са ДТД ВДП „Северна Бачка“.

Наставиће се даљи рад на изради Одлуке о режиму вода у сарадњи са надлежним субјектима (Град, водопривреда, Покрајински завод за заштиту природе и други субјекти). Ове активности су и у склопу припремних студија и пројекта санације језера Палић и Лудаш (оба језера су повезана) и Плана за унапређење еколошког стања језера Палић и околине („Службени лист“ Града Суботице број 24, од 15. јула 2014. године).

Управљач је планирао да током 2021. године у континуитету, кварталном динамиком ради узорковање водних тела на овом заштићеном подручју. Радиће се праћење основних физичко-хемијских (температура, растворени кисеоник, pH, електропроводљивост, салинитет) и биолошких (диверзитет планктонске заједнице и микрозообентоса) параметара површинских вода овог заштићеног подручја. Управљач је за ове потребе прибавио потребну опрему кроз разне пројекте. На основу добијених резултата мерених параметара и посматрања током 2021. године, Управљач ће за наредни период прецизније предвидети обим и динамику наставка анализе.

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Управљач ће наставити да пружа логистичку помоћ Покрајинском заводу за заштиту природе приликом флористичких истраживања и мониторинга строго заштићених врста: шафрањика (*Bulbocodium versicolor*), пешчарски каранфил (*Dianthus diutinus*), дивљи каранфил (*Dianthus pontederae*), мразовац (*Colchicum arenarium*), мала црна саса (*Pulsatilla nigricans* ssp. *palustris*), пешчарска перуника (*Iris humilis*) и слепо куче (*Spalax leucodon*).

Такође, планирана је подршка управљача за сва истраживања која се реализују на овом заштићеном подручју, а за које су истраживачи исходовали решење о условима заштите природе надлежног Завода за заштиту природе, као и дозволе и сагласности надлежног министарства. Конкретно, то су истраживања и картирања инвазивних врста (ПМФ – Институт за биологију и екологију Универзитета у Новом Саду); рас прострањење рузмаринолисне врбе (*Salix rosmarinifolia*) – Шумарски факултет Универзитета у Београду; истраживање слепих мишева – Природњачки музеј у Београду; истраживање лишајева и маховина (Ботаничка башта Универзитета у Београду); рас прострањење и генетска истраживања пешчарске перунике и мале црне сасе – Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић“ – Универзитета у Београду; појединачни истраживачи који истражују различите групе инсеката, птица и сисара, као и истраживачи који су на пројекту евидентирања јединки врста Natura 2000.

Планира се наставак реализације програма (програм са предшколцима, програм за ниже разреде основне школе, уобичајена презентација заштићеног подручја за посетиоце, посебни часови са средњошколцима – заштита земљишта, заштита вода, заштита врста; посебни програми за студентске екскурзије са унапред договореним темама итд. са посетиоцима – љубитељима природе у склопу рада Визиторског центра „Лудаш“, као и интензивнији развој програма посматрања птица.

Планира се реализација традиционалног еко кампа (локалитет на комплексу Визиторског центра „Лудаш“ – објекат Истраживачка станица) са орнитолошким и другим природњачким садржајима у сарадњи са невладиним сектором. Планира се реализација међународног волонтерског радног кампа (локалитет на комплексу Визиторског центра „Лудаш“ – објекат Истраживачка станица) са Младим истраживачима србије – Волонтерским сервисом Србије, као и других кампова различитих тема и садржаја са другим субјектима (нпр. Стваралачки камп – Колонија сликарa „Подржимо заштиту Лудашког и Палићког језера“, Црвени крст, радиоаматери, извиђачи, планинари, љубитељи природе).





Истраживања и мониторинг одвијаће се континуирано у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“. Реализују се заједнички пројекти: зимско храњење птица, пројекат постављања вештачких дупљи и мониторинг птица дупљашица (сове, птице певачице, грабљивице). Наставиће се следећи програми/активности: праћење миграције птица (мониторинг, прстеновање – маркирање птица алуминијумским прстенима по међународним стандардима); програм „Активна заштита модровране постављањем вештачких гнездилишних дупљи у Војводини“; активности у оквиру Међународног зимског цензуса птица водених станишта (IWC –International Waterbird Census) – у сарадњи са Друштвом за проучавање и заштиту птица Србије; „Еколошки повољна пољопривредна пракса“ са активностима постављања стубова за птице грабљивице између пољопривредних парцела у циљу регулације броја глодара и постављања вештачких дупљи за птице певачице у виноградима и воћњацима у циљу регулације броја инсеката; организовање едукативних излета на подручју Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“, затим праћење стања локалитета хранилиште за птице грабљивице уз формирање посебног мониторинга ових врста сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“ кроз њихове програме.

Наставиће се истраживања на распуштању врсте *Phengaris teleius*. За све наведене активности ће се исходовати Решење о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе.

- Наставак програма „Активна заштита модровране постављањем вештачких гнездилишних дупљи у Војводини“. Дугогодишњи програм постављања дупљи на одговарајућим стаништима и праћењу гнежђења у Резервату. Током 2021. године ће се обавити постављање нових и замена старих, дотрајалих и уништених дупљи, које су израђене током Конференције за модровране 2020. године.
- Праћење стања и распуштања птица грабљивица и црне роде (*Ciconia nigra*). Планиране су активности евидентирања гнезда и локација исхране птица. Подаци ће се достављати Покрајинском заводу за заштиту природе, како би решења о условима заштите природе издата корисницима, садржала тачне локације. На тај начин би се спречило узнемирање наведених група птица.
- Пројекат праћења стања патуљастог миша (*Micromys minutus*) у резервату. Евидентирање локација распуштања, идентификација, обележавање; мониторинг сова и сакупљање гвалица и идентификација врста на основу скелетних делова из гвалица. Активности ће се реализовати у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе.
- Током 2021. године, управљач планира да организује **Међународну конференцију у вези са распуштањем и екологијом строга заштићене врсте – шафрањика (*Colchicum bulbocodium*)**, чија популација значајно расте на овом заштићеном подручју. Конференција ће се одржати у Визиторском центру „Лудаш“, у периоду цветања врсте шафрањика (средина марта месеца) и планирано је да траје три дана. Конференција ће имати међународни карактер и суорганизатор ће бити Национални парк „Кишкуншаг“ из Мађарске. Ово би била прва конференција на ову тему која се одржава на нашем заштићеном подручју. На основу досадашњег искуства у вези са конференцијама о заштићеним врстама и стаништима, постоји велико интересовање, па се очекује и велики број пријављених учесника из различитих организација и институција из земље и иностранства (око 30). Предвиђено је да се првог дана конференције презентују радови и стање популација код нас, уз дискусију у вези са екологијом и заштитом ове врсте.

Наредног – другог дана је планиран обилазак терена и учествовање у бројају јединки ове врсте на нашим теренима, а трећег дана на површинама у Мађарској – у оквиру Националног парка „Кишкуншаг“. За учеснике је предвиђен смештај у Визиторском центру на Лудашу, Истраживачкој станици (објекат поред Центра), као и исхрана. У случају немогућности реализације грејања објекта (Визиторски центар „Лудаш“), смештај ће бити организован на другој локацији. Конференција је планирана за 2019., када није одржана због недостатка средстава за реализацију, а, потом за 2020. годину, међутим, није одржана због пандемије.





- Средства су намењена за трошкове исхране учесника конференције о шафрањици (и смештај) и за материјал за израду и постављање нових квадрата за бројање, као и за исхрану и трошкове боравка учесника еко-кампова (трошкови средстава за хигијену и одржавање Визиторског центра, прања постељине и ангажовања сервиса за чишћење и одржавање зграде) и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Буџет јединице локалне самоуправе	315.750,00
Сопствени приходи од обављања делатности	189.250,00
Укупно	505.000,00

В ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

1) Мере и услови

Управљач је позициониран у систему као карика која учествује у планирању и укључен је у доношење разних урбанистичких планова различите категорије. Планирана је континуирана сарадња са корисницима простора у циљу упућивања на потраживање услова заштите природе надлежног Завода за заштиту природе. С обзиром да је површина овог заштићеног подручја преко пет хиљада хектара, неминовно је да током године до управљача стигне велики број захтева за сагласношћу – за изградњом и изменом намене простора. Управљач на такве захтеве по Закону о заштити природе, након добијених услова заштите природе надлежног завода за заштиту природе – даје, или одбија давање сагласности, уз образложение.

2) Активности и учешће управљача на просторном планирању, изградњи и уређењу грађевинског земљишта, инфраструктурног планирања и уређења, изградњи рекреативне инфраструктуре, на санацији подручја итд.

- Сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе и одговарајућим субјектима у Градској управи града Суботице и Покрајинским секретаријатом за урбанизам и заштиту животне средине у вези са планирањем управљања водама на територији града Суботице
- Сарадња са свим корисницима простора који планирају активности изградње и уређења простора – Планински клуб „Спартак“ из Суботице, Удружење љубитеља природе „Пожели жељу“ и други.

Планира се куповина салаша – објекат са окућницом – који се налази у непосредној близини локације где се реализује испаша козама, овцама и кравама, у циљу ревитализације станишта. Планирано је да се салаш купи и уреди за потребе боравка особе која ће у предузећу обављати послове чувања, контроле и вођења евидентија у вези са стоком. Такође, ово ће бити и презентациона тачка за посетиоце у овом заштићеном подручју. Салаш ће се уредити на старински начин и за наредни петогодишњи период је планирано да буде уређен као „учионица на отвореном“.

- Средства су намењена за куповину и уређивање салаша за смештај, боравак и презентацију и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	960.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	240.000,00
Укупно:	1.200.000,00





VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

1) Задаци на развоју културно–образовних и информативно – пропагандних активности

1.1. Штампање промотивног материјала намењеног посетиоцима

За 2021. годину се планира припрема дизајна и штампа новог издања – тројезична брошуре у вези са значајним стаништима и врстама резервата, која би се делила посетиоцима дуж едукативне стазе. Такође је планиран и репринт (и допуна) постојећег издања листа о хранилишту и птицама грабљивицама.

- Средства су намењена за припрему и израду дизајна и штампу тројезичне брошуре и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	80.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	20.000,00
Укупно:	100.000,00

1.2. Брендирање – установљавање заштитног знака ПИО „Суботичка пешчара“

Већ више година уназад постоји идеја да се за свако заштићено подручје којим управљамо дефинише „заштитни знак“ – нека животињска, или биљна врста, који би представљао препознатљив симбол тог заштићеног подручја. Поред званичног знака управљача и знака Заштите природе, креираће се и знак заштићеног подручја, који ће се у складу са постојећом легислативом пласирати локалном становништву и корисницима простора као могућност постављања на своје производе, презентације и сл. Планирано је да то буде слепо куче, или шафрањика.

- Средства су намењена за заштитног знака и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Сопствени приходи од обављања делатности	30.000,00
Укупно:	30.000,00

1.3. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)

И 2021. године ће се наставити сарадња са локалним и регионалним медијским кућама – РТС, Yu – eco РТВ, Панон РТВ, ТВ Војводина, ТВ Суботица и свим другим заинтересованим. Планирано је снимање подручја из ваздуха, које би се искористило, како у промотивне сврхе, тако и у сврху мониторинга станишта заштићеног подручја.

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Сопствени приходи од обављања делатности	50.000,00
Укупно:	50.000,00

2) Опремање центра за посетиоце

Кроз реализацију пројекта из програма Interreg – IPA CBC Hungary – Serbia (HUSRБ/1602) под називом: **A New Approach in Rural Ethno - and Ecotourism: Capacity and Competence (Нови приступ у еко- и етнотуризму: Капацитет и компетенција)**, током 2020. године су већим делом реализовани завршни радови на адаптацији Визиторског центра на Лудашу (молерски радови, лакирање дрвенарије), посетилачка инфраструктура, презентациона башта са врстама лековитог биља које може да се нађе на подручју Резервата. Такође, израђена је и интернет страница наведеног пројекта, као и неке апликације за андроид телефоне које „воде“ посетиоце кроз заштићено подручје.





За 2021. годину је планирана обнова крова на Визиторском центру „Лудаш“, будући да је зграда почела да прокишињава. До краја 2020. године ће се урадити део крова, а остатак је планиран за 2021. годину. Такође, за 2021. годину је планирана и термичка изолација зидова, као и изолација дрвенарије (врата и прозора).

Током 2021. године је планирана израда сталне изложбене поставке у холу Визиторског центра. Идеја је да се направе витрине које ће, поред значајних информација о истраживачима који су дали велики допринос у заштити и унапређењу наших заштићених подручја, садржати и књиге, радове и друге артефакте из њиховог живота и рада. Реализација идеје се планира са Биолошким факултетом Универзитета у Београду.

3) Задаци и активности на развоју одрживог туризма

Одређени локалитети заштићеног подручја су традиционална места за излете али нису (или су само делом) уређена (Борова шума код Тресетишта). Пројекат развоја одрживог туризма у заштићеним подручјима се реализује кроз три сегмента: израда посетилачке инфраструктуре, израда програма за различите циљне групе посетилаца и пласирање програма за основне и средње школе и факултете, посебно у делу који се односи на инкорпорирање посете заштићеним подручјима у планове наведених школских и високошколских установа.

Планиран је наставак сарадње са Планиарским друштвом „Спартак“ из Суботице и Удружењем љубитеља природе „Пожели жељу“ у наставку обележавања едукативне стазе у дужини од 38 километара. У наведеним активностима управљач се појављује као логистичка подршка и нема обавезе у финансијском делу.

VII САРАДЊА

1) Сарадња и партнерство са локалним становништвом

Планира се стална сарадња чуварске и стручне службе са корисницима простора (локално становништво, закупци пољопривредног државног земљишта, пољопривредници, шумарство, ловци).

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства

2) Сарадња са другим власницима и корисницима непокретности у заштићеном подручју

Корисници простора Суботичке пешчаре или власници/корисници парцела обраћају Управљачу – стручној служби (усмено или писмено) или директно чуварској служби на терену и њихови упити се решавају на начин да им се објасни Уредбом одређен режим, да ли је жељена активност у складу или не или се упућују у процедуру добијања услова заштите природе ако Управљач оцени да је потребно. Ова комуникација са корисницима/власницима доприноси бољем разумевању и тачнијим подацима о коришћењу. Уз даље развијање базе података, планира се даља стандардизација ових послова у вођењу података о наведеним пословима.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства

3) Сарадња са невладиним организацијама

Стална је сарадња са више невладиних организација на посебним пројектима и планира се наставак истих у 2021. години. Наставиће се сарадња са следећим организацијама:

- Млади истраживачи Србије – Волонтерски сервис Србије
- Удружење љубитеља природе „Riparia“ – Суботица
- Удружење „NabiProt“ – Београд



- Научно – истраживачко друштво студената биологије и екологије „Јосиф Панчић“ – Нови Сад
- Удружење „Arcus“ – Бачка Топола и многим другим који пријаве који планирају реализацију својих пројеката на заштићеном подручју. Планиран је наставак међународног волонтерског радног кампа у сарадњи са Волонтерским сервисом Србије (Младим истраживачима Србије).

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства

4) Међународна сарадња

Након потписивања Споразума о сарадњи са Националним парком Кишкуншаг из Мађарске у децембру 2013. године (као наставка претходног Споразума из 2004. године) отварају се даљи задаци у сарадњи који су дефинисани овим споразумом. Формирано, заједничко Радно тело са по три члана са обе стране, функционише и реализују се активности кроз размену запослених четири пута годишње (по два запослена) за рад на терену (истраживања шафрањике, слепог кучета, заштићених и строго заштићених врста, активне мере заштите), обуци (обука рада чувара заштићених подручја, размена) и сарадњи на новим пројектима (IPA Прекограницна сарадња са Мађарском). Планиран је наставак и интензивирање сарадње и током 2021. године.

Планирано је традиционално заједничко обележавање значајних датума за ово заштићено подручје: „Дан слепог кучета“, „Дан шафрањике“. Тачни датуми још нису одређени, прилагођавамо се пику сезоне цветања. У Националном парку „Кишкуншаг“ у Мађарској већ постоје на овај начин дефинисани значајни датуми, па ће се у складу са постојећим календаром, дефинисати и наши значајни дани.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства

5) Сарадња са надлежним институцијама

- Наставиће се сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе у овиру пројекта „Ревитализација уништених и деградираних природних вредности на Суботичко – Хоргошкој пешчари“ и на пројекту *Праћење стања популација строгог заштићених врста – станишта за потенцијалну реинтродукцију врсте Spermophilus citellus (текуница)*.
- Планиран је наставак сарадње са Градом Суботица у смислу промоције заштићених подручја и подршке у реализацији кампова (заштита и унапређење биодиверзитета).
- Наставиће се сарадња са Министарством заштите животне средине - Управљач ће и у 2021. години учествовати на семинарима за управљаче заштићених подручја, које организује Министарство заштите животне средине, као и на обукама и семинарима.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства

6) Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима

Приказивање, односно промоција основних вредности Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“, представљаће у 2021. години један од значајних задатака управљача на остваривању заштите овог подручја.

Главни задаци у смислу промоције су:

- стално медијско приказивање (дневне новине, часописи, магазини, радио, телевизија) напора, резултата и успеха на очувању и унапређењу стања комплетног заштићеног подручја, његовог коришћења, као и проблема и тешкоћа који прате заштиту природе;
- снимање популарних, образовних и, евентуално, научних филмова;
- интернет презентација – одржавање и унапређење презентације





Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи од обављања делатности	50.000,00
Укупно:	50.000,00

VIII ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ

1. Противпожарна заштита

У периодима када је повећана опасност од пожара појачаће се рад чуварске службе на осматрању. У заштићеном подручју је присутан проблем паљења тршћака, а починиоце је тешко ухватити. Приликом пожара, који се најчешће подмећу да се обнови део тршћака, страда фауна (птице тршћака, корњаче и други водоземци), али и делови ретке флоре. Исти пожар се често преноси и на околну пољопривредно земљиште и дешава се да угрожава и насеља. Због тога се чуварска служба посебно организује у циљу противпожарне заштите у периодима јесен и нарочито пролеће.

Планира се одржавање постојеће опреме - апарата за гашење (допуњавање, атести и контрола) и набавка нових.

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Сопствени приходи од обављања делатности	25.000,00
Укупно:	25.000,00

2. Обележавање важних датума за заштиту животне средине

Током 2021. године је планирано обележавање два значајна датума за Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“:

- 11. април – *Дан заштите природе*
- 22. април – *Дан планете Земље*
- „Дан слепог кучета“
- „Дан шафрањике“
- 5. јун – *Светски Дан заштите животне средине*

Пошто током протеклих година није реализовано, 2021. године је планирано да се током године одреде датуми који би били значајни за ово и за друга заштићена подручја. Датуми би се дефинисали у односу на значајне врсте заштићеног подручја, па би, у складу са тим, добили и називе (нпр. „Дан слепог кучета“, „Дан шафрањике“). У Националном парку „Кишкуншаг“ у Мађарској већ постоје на овај начин дефинисани значајни датуми, па ће се у складу са постојећим календаром, дефинисати и наши значајни дани.

- Средства су намењена за штампање и израду материјала за посетиоце који ће се поклањати током манифестација и обележавања важних датума, као и за кетеринг за госте током манифестација и обележавања важних датума и износе:

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	84.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	21.000,00
Укупно:	105.000,00

3. Активности на збрињавању и рехабилитацији строго заштићених и заштићених врста дивљих животиња

С обзиром на постојање Прихватилишта за дивље животиње у Зоо врту „Палић“, које добро функционише и са којима управљач имам изузетно добру сарадњу од његовог оснивања, управљач у





наредном програмском периоду не планира значајнију израду нове инфраструктуре, или обнову постојеће.

Од оснивања прихватилишта, наша чуварска и стручна служба у континуитету добро сарађује, како са запосленима у прихватилишту, тако и са инспекцијском службом и представницима Покрајинског завода за заштиту природе и Завода за заштиту природе Србије. Све пронађене повређене строго заштићене и заштићене дивље животиње на заштићеном подручју и ван заштићеног подручја уносимо у прихватилиште. У случају дојаве лица, да је дивља животиња (неповређена или повређена) евидентирана у насељеном месту ван заштићеног, или у заштићеном подручју, наши чувари и стручни сарадници излазе на терен и обавештавају представнике прихватилишта, инспекције и завода за заштиту природе. Приликом пуштања дивљих животиња, чуварска служба је неизоставно присутна на терену и накнадно прати активност пуштених јединки. Будући да је све наведено пракса која добро функционише и да управљач о свим активностима уредно извештава надлежно министарство на месечном и годишњем нивоу, управљач ће наставити, као и до сад са предметним активностима.

- Управљач за наведену активност неће потраживати/ планирати додатна средства.

IX ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Јавно предузеће „Палић-Лудаш“ је управљач на пет заштићених подручја у региону Суботице, а једно од њих је и ПИО „Суботичка пешчара“.

Делатност Сектора заштите природе се суфинансира преко Фонда за животну средину Града Суботице и путем конкурса за суфинансирање од стране Покрајине и Републике, као и од прихода од накнада за коришћење заштићеног подручја.

Делатност Сектора заштите природе се суфинансира преко Фонда за животне средине Града Суботице и путем конкурса за суфинансирање Покрајине и Републике. Едукативни и екотуристички програми су још у развоју. Акт о накнадама је усвојен 2014. године, усклађен са новим Законом током 2020. године, али је убирање накнада отежано, између осталог, зато што корисници подручја нерадо дају информације о обиму заузета простора, а методологија утврђивања чињеничног стања на други начин, изискује додатне трошкове, као и време и не представља ефикасан начин утврђивања. Самосталним утврђивањем стања од стране управљача (мерење које су извршили чувари на терену и сл.), наишла су на оспоравања од стране корисника, те смо приступили другој методологији – ангажовање судских вештака.

У наредној, 2021. години, очекујемо да ће се планиране активност знатно теже реализовати, или се неће реализовати, због недовољног броја запослених сарадника, услед примене Закона о изменама и допунама Закона о буџетском систему („Сл. Гласника РС“, бр. 103/2015), по ком је на снази забрана запошљавања у јавном сектору. Управљач више не располаже другим могућностима. Такође, претпоставка је да се током периода трајања пандемије заразне болести COVID-19 (Уредба о мерама за спречавање и сузбијање заразне болести COVID-19 („Сл. гласник РС“, бр. 66/2020, 93/2020, 94/2020 и 100/2020) и Наредба Градског штаба за ванредне ситуације од 09.07.2020. године, већина активности која се односи на едукацију школске и предшколске популације, организовано окупљање, едукативне активности у ширем смислу – кампови са природњачким темама, вођење група и пријем посетилаца – неће реализовати, или ће се организовати у знатно мањем обиму. Посетиоци заштићеног подручја су дужни да се придржавају мера из Уредбе Владе Републике Србије и Наредбе Градског штаба за ванредне ситуације, али управљач није у могућности да у потпуности примењује мере, услед недовољног броја запослених.





**ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2021. ГОДИНУ – Табела прихода за заштићено подручје ПИО
"Суботичка пешчара"**

Ред.број	Извори прихода	Износ у динарима
1.	Средства Буџета Републике Србије	3.809.840,00
	1.1. Министарство заштите животне средине	3.809.840,00
	1.2. Остале средства Републике Србије	0,00
2.	Сопствени приходи	2.360.062,00
	2.1. Приходи од обављања делатности	2.146.678,00
	2.2. Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	213.384,00
	2.3. Остали сопствени приходи	0,00
3.	Средства буџета јединице локалне самоуправе	2.031.174,00
	3.1. Град Суботица	2.031.174,00
4.	Остале средства	0,00
	4.1. АП Војводина	0,00
	4.2. Конкурси	0,00
	Укупно приходи	8.201.076,00



ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2021. ГОДИНУ – Табела планираних расхода за заштићено подручје ПИО "Суботичка пешчара"

	Врста расхода	Буџет Републике Србије	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Остала средства	Укупно
III	ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ	2,685,840.00	1,521,428.00	1,715,424.00	213,384.00	0.00	6,136,076.00
	Бруто зараде чувара	1,440,000.00	242,995.00	223,624.00	213,384.00	0.00	2,120,003.00
	Остали трошкови чуварске службе	250,000.00	191,645.00	0.00	0.00	0.00	441,645.00
	Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача и материјални трошкови њиховог рада	80,000.00	486,588.00	991,800.00	0.00	0.00	1,558,388.00
	Управљање отпадом	240,000.00	60,000.00	0.00	0.00	0.00	300,000.00
	Одржавање постојећег мобилијара	0.00	65,000.00	0.00	0.00	0.00	65,000.00
	Обележавање	235,840.00	71,200.00	0.00	0.00	0.00	307,040.00
	Заснивање и успостављање базе података ГИС	35,000.00	9,000.00	0.00	0.00	0.00	44,000.00
	Реинтродукција, реколонизација	80,000.00	20,000.00	0.00	0.00	0.00	100,000.00
	Рекултивација	0.00	50,000.00	0.00	0.00	0.00	50,000.00
IV	ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА	0.00	189,250.00	315,750.00	0.00	0.00	505,000.00
	Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0.00	189,250.00	315,750.00	0.00	0.00	505,000.00
V	ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ	960,000.00	240,000.00	0.00	0.00	0.00	1,200,000.00



Програм управљања ПРЕДЕО ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „СУБОТИЧКА ПЕШЧАРА“ за 2019. годину

ПОДРУЧЈА							
	Куповина и уређење салаша за смештај и боравак и презентацију заштићеног подручја	960,000.00	240,000.00	0.00	0.00	0.00	1,200,000.00
VI	ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА	80,000.00	100,000.00	0.00	0.00	0.00	180,000.00
	Штампање промотивног материјала намењеног посетиоцима	80,000.00	20,000.00	0.00	0.00	0.00	100,000.00
	Брендирање	0.00	30,000.00	0.00	0.00	0.00	30,000.00
	Медијско представљање (израда аудио и видео материјала)	0.00	50,000.00	0.00	0.00	0.00	50,000.00
VII	САРАДЊА	0.00	50,000.00	0.00	0.00	0.00	50,000.00
	Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима	0.00	50,000.00	0.00	0.00	0.00	50,000.00
VIII	ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ	84,000.00	46,000.00	0.00	0.00	0.00	130,000.00
	Противпожарна заштита	0.00	25,000.00	0.00	0.00	0.00	25,000.00
	Обележавање важних датума за заштиту животне средине	84,000.00	21,000.00	0.00	0.00	0.00	105,000.00
	УКУПНИ ТРОШКОВИ	3,809,840.00	2,146,678.00	2,031,174.00	213,384.00	0.00	8,201,076.00